

ТЕОРІЯ ТА ПОКЛИКАННЯ ПОЛІЦІЇ В МОДЕРНОМУ ДЕРЖАВОЗНАВСТВІ: ІНТЕРПРЕТАЦІЯ М. ФУКО

Розглядається Фукодiанська iнтерпретацiя полiцiї, її теоретичне обґрунтування, круг повноважень та управлiнських завдань в державознавських дискурсах модерна. Французький фiлософ, наголошував, що державознавцi модерна, з метою побудови дисциплiнарного суспiльства, близького до Бенґамовського проекту паноптикона, iдеалiзували покликання полiцiї, ототожнювали її з всiм державним управлінням, надаючи унiверсально-тотальнi засоби впровадження владних повноважень.

Ключові слова: *М. Фуко, модерн, епiстема, полiцiя, державознавство, дисциплiнарне суспiльство, паноптикон.*

Як певна галузь державознавства «полiцеїстика» має свої iсторичнi підґрунтя. Одним iз перших сучасних дослідників «науки о полiцiї» являється Мішель Фуко. Він (спираючись на метод «археологiї гуманiтарних наук») зробив масштабний iсторико-теоретичний аналіз виникнення дисциплiнарного суспiльства в XVI–XIX ст., нових форм влади, держави та засобiв управління, до яких в першу чергу належала полiцiя. Втім, на зауваження Ергарда Кастро, термін «полiцiя» залишається за увагою дослідників спадщини французького фiлософа. Навiть в трьох сучасних словниках (лексиконах)¹ Фуко цей термін відсутній, – він не став об'єктом

¹ Judith Revel, Dictionnaire Foucault. Paris: Ellipses, 2008; Michael Ruoff, Foucault Lexikon. Paderborn: Wilhelm Fink, 2009; Leonard Lawlor y John Nale, The Cambridge Foucault Lexicon. Nueva York: Cambridge University Press, 2014.

широкого наукового обговорення [1, р. 189]. В українській науці ця тема теж залишається мало представленою.

Під впливом цієї обставини **метою статті** є розвідка Фукодіанської трактовки поліції, її теоретичне обґрунтування державознавцями, круг повноважень та управлінських завдань в модерній дискурсах. Предметом дослідження є інтерпретація М. Фуко поняття «поліція», а об'єктом виступає круг повноважень та завдань поліції в модерних теоріях.

Досліджували філософську спадщину постмодерніста: Н. Автономова, О. Вергун, Р. Зимовець, В. Лях, О. Йосипенко, С. Куцепал, Н. Рябчун та інші. Теоретичні засади поліції та її призначення в модерній час розвідували: П. Брас, М. Дін, Е. Джонсон, Д. Гарланд, Е. Кастро, О. Кільдюшов, П. Ласкум, М. Неоклеус, М. Раев, В. Ряшко, О. Ряшко, А. Філіппов та інші.

Аналіз модерних засобів дисциплінарних практик Фуко базує на терміні епістеми (фр. *épistémè*) – це детермінуючі структури, які визначають мислення, цінності і соціальні дії, що були притаманні лише певній історичній добі. Епістема є результатом гносеологічної цілісності реального світу та мови, і як певний рівень наукової перцепції історичної епохи, виступає раціоналістичним зв'язком, взаємодією «речей» і «слів» який формує структураліський каркас – каркас пізнавальної і практичної діяльності людей. У цьому сенсі французький філософ зауважує, що епістема – це «не форма знання, та й не тип раціоналізації, який проходить через різні науки, маніфестує відокремлені одиниці суб'єкта, духа чи епохи; ... це, імовірноше, сукупність усіх зв'язків, які можливо виявити в кожній епосі між науками, коли вони аналізуються на рівні дискурсивних закономірностей» [2, с. 190]. Отак, у концепції постмодерніста епістема улаштовує систему соціального порядку, легітимізує сформовані форми влади, яка проявляється в керуванні державними справами.

Легітимація влади базується на певній формі історичного знання «режимі влади-знання» і тому поширюються на всі соціальні відносини. Панування «режиму влади-знання» відбувається тому, що з часів модерну

затверджується принцип протиборства культури (яку передусім ототожнює мистецтво управління – держава) з природою (суспільство, ірраціональна сутність людини). Модерні мислителі додержувались світоглядної аксіоми, за якою рушійною силою існування та генези суспільства є ірраціональність, непорядкована випадковість і потужні пристрасті людей. Саме взаємодія «фізичних сил, страстей і випадковостей становить постійну основу історії всіляких спільнот» [3, с. 71]. Отже, модерний «режим влади-знань» повинен раціонально організувати природний розлад людей, надати легітимність новим формам влади, новим формам мистецтва управління (фр. *gestion*).

До цього Фуко акцентує увагу, що протягом історії режим «влади-знань» змінюються, а за ними трансформується весь соціально-політичний ландшафт розвитку. Він підкреслює, що модерні трансформації системи «влада-знання», була цілком усвідомленими актами державознавців. Їх рефлексія «зовсім не полягала в спонтанних і діючих наосліп практиках і не була виявлена за допомогою якогось ретроспективного аналізу. Вона була сформульована, ... в двох доктринальних системах: державного інтересу (*raison d'Etat*) та теорії поліції» [4, с. 303].

В той же час панував двозначний дискурс, який проголошував необхідність одержавлення суспільства, а з іншого боку затверджував загальний принцип самоконтролю людей і формування системи жорсткого дисциплінарного контролю над некерованими суб'єктами. На думку Фуко, на рубежі XVI–XVII ст. виникає нова світська форма пастирської влади. Вона мала мету управління душами, суб'єктами соціального життя, які не зважають на власні пристрасті, не здатні до самоконтролю та особистої дисципліни. У межах цієї ідеї новий тип держави починає створювати механізми керування не великими групами людей, а вільними суб'єктами. Отак модерна держава починає формувати систему державного управління через «індивідуалізацію» [5, с. 167], яка мала форму благодіяння, забезпечення індивіду щастя, безпеки й певного рівня добробуту. Навіть більше – держава, завдяки відщепленню частки приватного життя, починає

поширювати свою сферу впливу. Раціонально-упорядкована держава вже не «мириться з безладом, що панує в душах (суб'єктів)» [6, с. 90], – всі, хто ганьбив раціональну парадигму порядку (безумці, хворі, злочинці тощо), повинні бути «ізолювані», перенесені за межі державного порядку. А інші суб'єкти зобов'язані прийняти ідеали дисциплінарної парадигми, які кожна людина мусить визнавати своїми.

Пастирська влада через індивідуалізацію формувала нову форму державного управління. В цьому сенсі слід зазначити, що поняття «державне управління» (фр. *governmentality*) визначається Фуко з двох ракурсів. Перший, це «комплекс установ, процедур, досліджень та аналізів, обрахунків і тактик, що дозволяють втілювати в життя дуже специфічну, хоча і складну форму влади, основною метою якої є населення, основою формою знання – політична економія, а переважним технічним засобом – установки безпеки» [7, с. 207]. Другий ракурс – «тенденція, силове спрямування, яке на всьому Заході вже давно неспинно рухалась до переважання типу влади, яку можна назвати «управлінням» усіма іншими: суверенітетом і дисципліною; а це сприяло, з одного боку, розвитку цілого ряду особливих урядових апаратів, а з іншого – розвитку цілого ряду знань» [Там само].

Друга тенденція розвитку державного управління сприяла формуванню в європейських країнах трьох спадкоємних форм держави. Перша – «*I'État de justice*» – держава правосуддя, яка на базі звичаєвого права і права писаного, править певною територією феодального суспільства. Друга – «*I'État de administratif*» – адміністративна держава, яка з'являється в XV–XVI ст. і править на основі приписів та уставів на «вже не феодальних територіях». Третя – «*I'État de gouvernement*» – управлінська держава, що була відкрита в XVII ст. і «визначається вже не територією,.. але масою: сукупністю, об'ємом і щільністю населення; територія, де населення живе, граючи якусь роль, втім являючись всього одним з складових» держави [Там само, с. 208-209].

Саме «*l'État de gouvernement*» остаточно утверджує нову технологію управління – дисциплінарну – «систему безперервного та ієрархізованого контролю з міцно стягнутими петлями сітки» [8, с. 69]. Ця технологія управління що включала в себе механізм «нагляд – виправлення», «перевиховання» повинна була забезпечувати масштабну соціальну взаємодію суб'єктів, їх життєздатність на базі загально визначених дисциплінарних норм, які насаджувалися і контролювались поліцією.

Першу теорію дисциплінарної системи державного управління («наука про державу», або «державознавство» – нім. *Staatswissenschaft*) виробили мислителі німецьких князівств [9, с. 83]. Теоретики обґрунтовували запровадження нової форми порядку в містах. На їх думку місто з його комунальним господарством, ринками, портами, дорогами, каналізацією, гігієною та архітектурою приватних помешкань, «разом із пов'язаними з ними політичними проблемами й конкретними конфігураціями, які вони приймають, служить зразком для управлінської раціоналізації, яка належить всій території» [10, с. 217] держави. Іншими словами, в проектах державознавства модерна якість слабо організоване королівство щоб стати могутнім, мусить перетворитися в урбанізовану територію – місто [11, с. 435], упорядкований соціальний простір де панує воля держави – так виникає ідея «поліцейської держави». Імовірно, вперше цю ідею проголошує, в трактаті «Арістодемократична монархія» («*La Monarchie aristodémocratique*», 1611 р.) Тюрке де Майєрн, який визначає ідеальну державу трьома термінами: Місто, Республіка, Поліція [4, с. 308].

Державознавство модерна визначали, що місту постійно загрожує два явища – хвороби та революції. На його упорядкованість та добродійне життя впливали неконтрольовані чинники нестабільності – щільність населення, епідемії, бандитизм, бродяжництво, пришвидшена динаміка соціальних процесів, ірраціональність суб'єктів тощо. Щоб контролювати простір міста і знизити його загрози, державознавство повинно окреслити властивості

поліції, її постійні й змінні величини [10, с. 219], повноваження використання примусу та визначення локальних просторів співжиття.

Фуко звертає увагу, що термін «поліція» в модерний час мав багато значень і не одноразова розтлумачувався в XV-XVIII ст.. Так у ранньому модерні під «поліцією» розуміли «форму спільності або об'єднання, яким керувала публічна влада, щось на зразок людської спільноти, над яким здійснюється щось подібне політичній владі» [11, с. 406]. В той же час існували ще два сенси «поліція» – як певний режим, спосіб управління і регулювання суспільством, «сукупність актів, які відносять управління спільнотами до публічної влади» [Там само, с. 407]. І третє значення – позитивний результат добродесного, правильного державного управління.

В XVII-XVIII ст. до змісту терміну «поліція» державознавці того часу (Т. де Майєрн, П. фон Гогенталь, І. фон Юсті, Н. Деламар) додають фразу «все, що може надати форму краси і величі місту-державі». Тобто поняття «поліція» починає трактуватися як стабільний засіб росту могутності держави, ідеальна техніка встановлення раціоналістичного порядку і контролю держави над суспільством. Фуко констатує, що у XVIII ст. в державознавстві стає популярним визначення поняття «поліція» Йоганна фон Юсті. Останній в праці «Загальні основи поліції» («*Grundsätze der Polizey-Wissenschaft*», 1756 р.) проголошує, що поліція це сукупність «законів і правил, що стосуються внутрішнього життя держави і бажають зміцнити і звеличити могутність цієї держави, прагне досягти правильного використання його [держави] сил» [Там само, с. 408]. Отак, ключовим сенсом і завданням поліції стає спрямування суверенної могутності держави в межі соціального (або народного) благочестя (нім. *Policey*), супровід будівництва раціонально-прекрасного устрою загального блага. Своєю діяльністю поліція мусила створювати взірць благих і моральних вчинків громадян і благоустрою міста, і навпаки припиняти розповсюдження ірраціональних, не благих явищ і речей, обмежувати все що суперечить поняттю благочестя.

Щоб поглибити розуміння Фукодіанської трактовки концепції Юсті автор пропонує розглянути фрагмент праці останнього «Про наукові основи мистецтва управління державою, про науку поліції і управління, або вивчення походження законів» (1760 р.): «Поняття поліції береться в трьох різних розуміннях. У широкому сенсі під поліцією розуміються всі закони і установи держави, призначені для примноження його загальної здатності і внутрішніх сил і для того, щоб зробити їх дієвими та узгоджуються із загальним благом; і відповідно до цього розуміння турбота уряду про комерцію, про міські економії і економії земель, а також інших економіях держави належить поліції, яку в щодо цього звичайно називають земельної поліцією. У вузькому сенсі під поліцією розуміють *всі закони і санкції уряду*, призначені для підтримки хорошої дисципліни і порядку, необхідних для цивільного життя, що забезпечують процвітання продовольчого забезпечення, щоб була поставлена його в належну взаємозв'язок з добробутом окремих родин і суспільним благом: і в цьому значенні назву «поліція» зазвичай використовують без додавань. Однак в найвужчому розумінні про поліцію говорять, маючи на увазі тільки поліцію в містах, а саме чистоту, красу і порядок в містах, нагляд за ремісниками, за продуктами харчування, за правильністю мір і ваг, турботу про запобігання різних нещасть в містах і багато іншого: і в цьому значенні завжди має використовуватися найменування «міська поліція»» [12, с. 71]. Ключовим в цьому уривку є рідкісне співвідношення модерного поняття «поліція» з «законами і санкціями уряду», яке спрямовано на посилення держави і впровадження суспільної дисципліни, а не свободи індивіда.

Модерні державознавці додавали ще дві мети поліції – забезпечення міждержавної рівноваги в Європі та проведення збору статистичних даних про потенціал своєї та сусідніх держав. Ці дві мети поліції є продовженням ключової мети – звеличення могутності держави, але зовні. Фуко звертає увагу, що європейська конкуренція країн привела до колективного переконання про необхідний баланс сил на континенті. Ні одна з

європейських країн не повинна посилювати свою могутність. В цьому випадку мета поліції забезпечувати ріст могутності своєї держави на міжнародній арені і не допускати примноження могутності інших держав. Щоб виконати цю місію поліція мусить володіти достовірною інформацією про потенціал своєї та інших держав. В цьому контексті французький філософ зауважує, що статистика «стає необхідною завдяки поліції, але завдяки поліції вона стає також і можливою. Так як це сукупність методів, впроваджуваних для забезпечення зростання сил, для того, щоб їх комбінувати, їх розвивати, це вся в цілому адміністративна сукупність, яка дозволяє визначити в кожному державі, в чому полягають сили, де є можливості розвитку. Поліція і статистика обумовлюють один одного, і статистика є загальним інструментом і для поліції і для європейського рівноваги. Статистика – це знання держави про державу, що розуміється як знання держави про самого себе, але також і знання про інші держави. І саме в цьому вимірі статистика виявляється на межі обох технологій» [11, с. 410].

Фуко, спираючись на праці фон Юсті робить загальний висновки, що в теорії державознавців модерна зміст «поліція» трактувався як позитивне поняття, як масштабно-універсальний регулятора державного управління, який повинен нормалізувати майже всі рівні діяльності держави і життя суспільства, розповсюджувати благочесний (шляхетний, моральний, раціональний) порядок на всю політичну діяльність, життя індивідів та їх об'єднання. На їх думку поліція повинна забезпечити міжнародну безпеку держави, громадський порядок, певний рівень благополуччя, економічного процвітання і збереження уявлених принципів соціальної справедливості та щастя своїм підданим.

Втім, ключовою функцією поліції стає регламентація державо службовців і дій громадян в публічній сфері, формування колективної дисципліни, яка розповсюджується ієрархічно і повсякчасно на всі щаблі суспільства, на всі соціально-політичні та економічні практики. Ця діяльність має за мету змінити природне тіло суспільства – трансформувати

його до форми жорстко керованого монастиря. В цьому сенсі, Фуко зазначає, що юридична практика державних діячів модерну збудувала особливий світ «...нескінченної регламентації, постійної регламентації, постійної відновлюваної регламентації, регламентації все більше і більше детальної» [11, с. 440]. Нормативна регламентація має на мету створення сітки темпорально-ієрархічного повторення, в яких індивід крок за кроком входив в сферу тотального контролю влади [13, с. 96].

Таким чином, в державознавстві модерна функції поліції набувають багатофункціонального і фронтального характеру, а її значення в державному управлінні, порівняно з іншими державними механізмами, стає панівним. Під впливом цього, на думку Фуко держава здобуває форму «поліцейської держави» (нім. *Polizeistaat*). Постмодерніст звертає увагу, що теорія *Polizeistaat* розвивалась передусім в німецьких академічних кругах, де розвивалась «наука про поліцію» (нім. *Polizeiwissenschaft*). Ці два концепти мали помітний вплив на державних реформаторів Пруссії, Австрійської та Російської імперій, періоду правління Йосифа I та Катерини II [4, с. 313].

Зазначаючи призначення поліції Фуко виходить з класифікації Ніколаса Деламара, який в праці «Трактат о поліції (правопорядке)» («*Traite de la police*» в 4 т, 1705-1719 рр.) визначав одинадцять об'єктів її діяльності: «1) релігія; 2) дисципліна моралі; 3) охорона здоров'я; 4) постачання продовольства; 5) шляхи, мости, публічні будови; 6) громадська безпека; 7) вільні мистецтва (загалом мистецтво і науки); 8) торгівля; 9) фабрики; 10) домашні слуги і осудженні; 11) жебраки» [Там само, с. 311]. Втім, постмодерніст строго не додержався Деламаравської класифікації, його аналіз має більш широку оптику розгляду питання. Автор статті коротко окреслить чотири об'єкти поліції: контроль осуджених; безумців та жебраків; і охорона здоров'я (медичну функцію).

Природною функцією поліції є поєднання її з пенітенціарною системою. В модерних практиках поліцейські і тюремні заклади поєдналися в єдину дисциплінарну сітку, яка виконує два завдання. Перше, внутрішнє, –

утримувати особливу «жорстоку спільність» злочинців в ізоляції від соціального тіла. І друга, зовнішня, – словами Ендрю Джонсона це «...юридичний додаток і єднання поліцейського втручання. В'язниця нормалізує те, що вважається ненормальним, діє як навчальна і моралізуюча сила» [14, р. 7] суспільства. Отже в модерних теоріях поліцейсько-тюремна система повинна регламентувати і нормалізувати все суспільство. Це відбувається не тільки завдяки існуючому пенітенціарному прикладу, а в тому що існує неперервно-діючий реверс: «поліція-в'язниця-злочинець», який надає живий приклад ненормативного індивіда, що підлягає, через ізоляцію і сурову дисципліну, примусовому перевихованню – «технічному перетворенню індивідів» [13, с. 341].

Слід зазначити, що Фуко звертає увагу, що тюремна практика XVI-XIX ст. сформулювали концепт абсолютної залежності ув'язненого від влади. Ув'язнений позбавлявся всіх групових зв'язків, соціальних комунікацій – він ставав цілковито самотній, психічно ураженим, бо залишається сам на сам з владою. У в'язниці, де всі процедури доведені до максимальної інтенсивності [Там само, с. 345], влада отримує відверто-відкритий характер, її деспотична форма охоплює всього індивіда – його тіло, час, волю, думки, совість. І навіть звільнившись осуджений залишається під прямим контролем державної влади, оскільки його свідомість знаходиться в «матрьощі в'язниць», – він уявляє суспільство як величну сітку карцерів, які поєднуються в єдину і умовно відкриту систему, що контролюються анонімною владою. Більш того, осуджений не готовий до самостійного життя, утриманець і інформатор, здатний тільки до воровського ремесла, він залишається найвірнішим клієнтом держави, її ідеальним підданим, а не суб'єктом громадянського суспільства. Модерна в'язниця, на переконання Фуко, стає ідеальним типом дисциплінарного суспільства, який мусить оберігати поліція. Вона стає елементом потужного механізму, який має завдання суцільне перевиховувати зіпсованих індивідів, збудувати в тілі

суспільства анонімно існуючу структуру – паноптикон (назва взірця ідеальної в'язниці в теорії Ієремія Бентама).

Паноптикон є виправною в'язницею де виховували необхідний державі тип індивіда – у нього під час ув'язнення було сформована дисциплінарна рефлексія, він ставав сам собі поліцейським. На думку С. Куцепал проект Бентама був заснований на ідеї закритого, «поділеному зусбіч спостережуваному просторі, де за кожним індивідом закріплено визначене місце, контролюються будь-які рухи, реєструються всі події, центр з'єднаний з периферією, а влада виявляється не-подільною відповідно до цілісної ієрархічної структури, а тому основними атрибутами влади є піднаглядність і карність» [15, с. 44]. Завдяки ідеї панотикона, його практичного впровадження поліцією на все модерне суспільство – формування дисциплінарних практик суцільного контролю в соціальних інституціях (школах, фабриках, армії, лікарнях, в'язниці тощо) модерна влада прагнула сформувати «поліцейську державу».

До зіпсованих індивідів модерне суспільство віднесла також безумців, людей похилого віку, хворих, калік, безробітних, бродяг, жебраків, нероб та повій, тобто всіх хто не міг, чи не бажав працювати, і тому не вписувалися в уявлений порядок індустріально-капіталістичного суспільства [16, с. 13]. Фуко особливо цікавила тема відношення суспільства до безумців (в широкому психологічному сенсі). Він звертає увагу, що з XVI ст. до кінця XVIII ст. безумця ховала від суспільна його родина – вона самостійно вирішувала залишати свого родича в приватній сфері чи віддавати в спеціалізовану лікарню, де безумець ставав ув'язненим. В кінці XVIII ст. ситуація радикально змінилася – тепер долю безумців вирішувала комісія психіатрів. При цьому до переліку безумців додали манструбантів, педерастів, німфоманів, алкоголіків, наркоманів та інших. Всі ці категорії зіпсованих індивідів порушували моральні основи суспільного порядку і тому вважалися не хворими, а злочинцями. До них до кінця XIX ст. влада застосовували жорсткі ізоляційні засоби та сталий поліцейський контроль.

Що ж до жебраків та хворих (особливо шкірно-венеричних), калік тощо, то з XVI-XVII ст. завдяки визначенню їх як «Ворогів порядку, які діють во славу Сатани» [6, с. 77] влада лишала цю категорію людей свободи, ізолювала в міських лепрозоріях та благодійних госпіталях. Ця соціальна практика трактувалась двояка – як акт християнського благодіяння і справедлива відплата за їх тип життя одночасно. Таким чином, питання ізоляції безумців, хворих, жебраків ставала проблемою ідеального «правопорядку», контроль за яким покладався на поліцію. Ця категорія людей на довгий час стала окремою часткою паноптикона – соціально відчуженим карцером людської недосконалості.

Однією з головних сфер діяльності поліції вважалася медична царина. На тлі швидкої урбанізації ключовою суспільною загрозою стали антисанітарія та епідемії. Із цією метою європейські держави стали проводити комплексну управлінську політику в галузі охорони здоров'я населення та приймати на державну службу лікарів, доручаючи їм проводити деякі санітарні заходи щодо очищення міст. Так виникає «медична поліція». До її функцій належали: 1) контроль за системою нагляду та інформації про хвороби, епідемії, яку повинні надавати лікарі різних міст та регіонів; 2) нормалізація медичної практики та медичного знання, які тепер повинні належати не університетам і медичним корпораціям, а державі; 3) створення адміністративних органів контролю над діяльністю лікарів; 4) затвердження медичних чиновників, що призначались урядом [9, с. 86-87].

При цьому Фуко зазначає, що «державну адміністрацію охорони здоров'я цікавило в ті роки не «тіло» трудівників, але «тіло» індивідів узагалі, з об'єднання яких утворюється держава. Ідеться не про робочу силу, а про силу держави, що зіткнулася як з економічними, так і політичними конфліктами, що спричинювали державі її сусіди. Для цієї мети медицина повинна вдосконалювати й розвивати робочу силу» [там само, с. 88]. Тобто медична поліція мусила виконувати функцію соціалізації індивідів,

перетворення їх у високоідейних громадян, котрі захищали б інтереси суверенності влади та цілісності держави.

Ще однією сферою діяльності медичної поліції був контроль за виконанням гігієнічних норм населенням. Вона передбачала такі завдання: 1) виявляти та контролювати «простори» можливих епідемій і ендемій (кладовища, осуарії, бойні); 2) стежити за циркуляцією вогню, води, повітря в місті; 3) організовувати роботу побутових служб міста.

Наступною медичною сферою поліції було пильнування розділення простору міського життя бідних та багатих верств населення. Поділ на бідні та багаті квартали вважався доцільним з огляду на політичні та санітарні загрози. Таким чином, відбувалась нормативне районування міського, а значить державного, простору і сфер діяльності поліції.

Висновуючи, слід зазначити, що сучасний концепт «поліція» не співпадає з його первісними теоріями часів нового часу. Доктрини модерних державознавців ідеалізували покликання поліції і ототожнювали її з всім державним управлінням, надавали їй тотально-універсальні засоби впровадження державного інтересу. Розглянув поліцію з позиції перспективи «історії думки» Фуко зазначає, що саме універсально-необмежений характер функцій поліції надали владі модерна затвердити дисциплінарне суспільство, нову форму влади – біо-владу. При тому в теоріях державознавців поліція отримала статус саморегулюючого органу, діяльність якого строго не контролювалась законами держави. В цьому випадку поліція, в уявленому сенсі є живим втіленням державного інтересу, моральності і доброчесності, формоутворюючим і коригуючим органом державної влади. Універсальні якості поліції та її всеохоплюючі повноваження формують базу затвердження ідеї «поліцейської держави» та її радикальної форми паноптикону.

Перспективи майбутніх досліджень теорії та історії «поліцейстики» та постмодерних інтерпретацій поняття «поліція» є доволі широкими. Залишається нерозвіданими більшість модерних доктрин «поліцейської

держави» (теоретиками якої були С. Пуфендорф, Х. Томазій, Х. Вольф, І. Фіхте тощо), не проведений історико-правовий аналіз практичного втілення поліцейської теорії в державне управління європейських країн.

Список використаної літератури

1. Edgardo Castro (2019), La noción de policía en los trabajos de Michel Foucault: objeto, límites, antinomias. Anuario Colombiano de Historia Social y de la Cultura 46.2.: pp. 185-206. <https://www.researchgate.net/publication/334144385> (10.07.2021 p.)
2. Фуко М. Археология знания. К. : Ника-Центр, 1996. 208 с.
3. Фуко М. Нужно защищать общество: Курс лекций, прочитанных в Коллеж де Франс в 1975–1976 учебном году. СПб. : Наука, 2005. 312 с.
4. Фуко М. Omnes et Sengulatim: К критике политического разума. *Интеллектуалы и власть: Избранные политические статьи и интервью.* М. : Практис, 2005. Ч.2. С. 285-319.
5. Фуко М. Субъект и власть. *Интеллектуалы и власть: Избранные политические статьи и интервью.* М. : Практис, 2006. Ч. 3. С. 161–190.
6. Фуко М. История безумия в классическую эпоху. СПб., 1997. 576 с.
7. Фуко М. Искусство государственного управления. *Интеллектуалы и власть: Избранные политические статьи и интервью.* М. : Практис, 2005. Ч.2. С. 183-211.
8. Фуко М. Пытка – это разум. *Интеллектуалы и власть: Избранные политические статьи и интервью.* М. : Практис, 2006. Ч. 3. С. 67–78.
9. Фуко М. Рождение социальной медицины. *Интеллектуалы и власть: Избранные политические статьи и интервью.* М. : Практис, 2006. Ч. 3. С. 79–107.
10. Фуко М. Пространство, знание и власть. *Интеллектуалы и власть: Избранные политические статьи и интервью.* М. : Практис, 2006. Ч. 3. С. 215–236.

11. Фуко М. Безопасность, территория, население. Курс лекций, прочитанных в Коллеж де Франс в 1977-1978 учебном году. СПб. : Наука, 2011. 544 с.
12. Расков Д. Е. Камерализм книг: переводы Юсти в России XVIII века. Terra Economicus, 2019. 17(4), С. 62-79. <http://ecsocman.hse.ru/data/2020/01/03/1251886694/raskov.pdf> (15.06.2021 р.)
13. Фуко М. Надзирать и наказывать. Рождение тюрьмы. М. : Ad Marginem, 1999. 480 с.
14. Andrew Johnson (2014), Foucault: Critical Theory of the Police in a Neoliberal Age. Theoria, Issue 141, Vol. 61, No.: pp. 5-29. <https://www.researchgate.net/publication/269998836> (1.07.2021 р.)
15. Куцепал С. В. Французька філософія другої половини ХХ століття: дискурс з префіксом «пост-» : Монографія. К. ПАРАПАН, 2004. 302 с.
16. Фуко М. Безумие и общество. *Интеллектуалы и власть: Избранные политические статьи, выступления и интервью*. М. : Праксис, 2002. С. 7-18.

REFERENCES

1. Edgardo Castro (2019), La noción de policía en los trabajos de Michel Foucault: objeto, límites, antinomias. Anuario Colombiano de Historia Social y de la Cultura 46.2.: pp. 185-206. <https://www.researchgate.net/publication/334144385> (10.07.2021 р.)
2. Фуко М. Археология знания. К. : Ника-Сентр, 1996. 208 с.
3. Фуко М. Нужно зашкрякать общество: Курс лекций, прочитанных в Коллеж де Франс в 1975–1976 учебном году. СПб. : Наука, 2005. 312 с.
4. Фуко М. Omnes et Singulatim: К критике политического разума. Интеллектуалы и власть: Избранные политические статьи и интервью. М. : Праксис, 2005. Ч.2. С. 285-319.
5. Фуко М. Субъект и власть. Интеллектуалы и власть: Избранные политические статьи и интервью. М. : Праксис, 2006. Ч. 3. С. 161–190.
6. Фуко М. История безумия в классическую эпоху. СПб., 1997. 576 с.

7. Fuko M. Iskusstvo gosudarstvennogo upravleniya. Intellektualy i vlast': Izbrannyye politicheskie stat'i i interv'yu. M. : Praksis, 2005. CH.2. S. 183-211.
8. Fuko M. Pytka – eto razum. Intellektualy i vlast': Izbrannyye politicheskie stat'i i interv'yu. M. : Praksis, 2006. CH. 3. S. 67–78.
9. Fuko M. Rozhdenie social'noj medicyny. Intellektualy i vlast': Izbrannyye politicheskie stat'i i interv'yu. M. : Praksis, 2006. CH. 3. S. 79–107.
10. Fuko M. Prostranstvo, znanie i vlast'. Intellektualy i vlast': Izbrannyye politicheskie stat'i i interv'yu. M. : Praksis, 2006. CH. 3. S. 215–236.
11. Fuko M. Bezopasnost', territoriya, naselenie. Kurs lekcij, pročitannyh v Kollezh de Frans v 1977-1978 uchebnom godu. SPb. : Nauka, 2011. 544 s.
12. Raskov D. E. Kameralizm knig: perevody YUsti v Rossii XVIII veka. Terra Economicus, 2019. 17(4), S. 62-79. <http://ecsocman.hse.ru/data/2020/01/03/1251886694/raskov.pdf> (15.06.2021 r.)
13. Fuko M. Nadzirat' i nakazyvat'. Rozhdenie tyur'my. M. : Ad Marginem, 1999. 480 s.
14. Andrew Johnson (2014), Foucault: Critical Theory of the Police in a Neoliberal Age. Theoria, Issue 141, Vol. 61, No.: pp. 5-29. <https://www.researchgate.net/publication/269998836>
15. Kutsepal S. V. Frantsuzka filosofiiia drugoi polovyny KhKh stolittia: dyskurs z prefiksom «post-» : Monohrafiia. K. PARAPAN, 2004. 302 s.
16. Fuko M. Bezumie i obshchestvo. Intellektualy i vlast': Izbrannyye politicheskie stat'i, vystupleniya i interv'yu. M. : Praksis, 2002. S. 7-18.

Turenko Oleh, Doctor in Philosophy

(Donetsk State University of Internal Affairs)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4653-4731>

THEORY AND VOCATION OF THE POLICE IN MODERN STATE

STUDIES: INTERPRETATION OF M. FOUCAULT

The Foucault's interpretation of the police, its theoretical substantiation, the range of powers and managerial tasks in modernist discourses. The French

philosopher emphasized it should the modern concept of "police" does not coincide with its original theories of modern times. The doctrines of modern political scientists idealized the vocation of the police and identified it with the entire government, providing it with universal means of implementing the state interest. Considering the police from the perspective of "history of thought" Foucault notes that it is the unlimited nature of police functions gave the modern government to approve a disciplinary society, a new form of government – bio-power. At the same time, in the theories of political scientists, the police received the status of a self-regulatory body, whose activities were not strictly controlled by state laws. In this case, the police, in the imaginary sense, is the living embodiment of state interest, morality and integrity, the formative and corrective body of state power. The a priori qualities of the police and its all-encompassing powers form the basis for the assertion of the idea of a "police state" and its radical form of panopticon.

Keywords: M. Foucault, modernism, episteme, police, political science, disciplinary society, panopticon.